

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ
ЗА ЗАЩИТА НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОНС „ДОКТОР”
ПО НАУЧНАТА СПЕЦИАЛНОСТ
ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ

РЕЦЕНЗИЯ

Рецензент: проф. д-р Марияна Върбанова Божинова, СА „Д. А. Ценов” – Свищов, катедра „Търговски и туристически бизнес”, научна специалност Икономика и управление

Автор на дисертационния труд: Гулмира Олжабековна Абишева, докторант към катедра „МИП” при ВСУ „Ч. Храбър” – Варна

Тема на дисертационния труд: “Осигуряване конкурентоспособността на услугите в хотелиерския бизнес (по материали от Акмолинска област)”

Представеният за оценка дисертационен труд е предназначен за обсъждане от Научно жури, определено със Заповед № 2329/11.06.2013 г. на Ректора на ВСУ „Ч. Храбър” – Варна.

В рецензията са засегнати въпросите относно съдържанието, структурата и научно-приложните приноси на дисертационния труд, автореферата и списъка с приносите на докторант Гулмира Абишева.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на Гулмира Олжабековна на тема “Осигуряване конкурентоспособността на услугите в хотелиерския бизнес

(по материали от Акмолинска област)“ е с **обем** от 162 нестандартни страници компютърен текст и включва въведение, три глави, заключение и списък на използваната литература. Текстът е обогатен и сполучливо онагледен с таблици и графики, които способстват за лесното му възприемане и вникване в същността на изследването. Разработката съдържа и множество приложения, свързани с емпиричната част на дисертацията.

Във връзка с разработването на отделните проблеми докторантката е проучила достатъчна по обем **научна литература**, списъкът на която обхваща 107 заглавия и 13 нормативни документа.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Преценката ми като рецензент е, че **темата** на дисертационния труд се отличава с безспорна актуалност и практическа значимост. Стимулирането на конкурентоспособността на всички равнища, в т.ч. на продуктите/услугите на предприятията, се определя като един от приоритетите не само на държавата, а и на Европейската комисия. Конкурентоспособността осигурява устойчиво развитие на бизнеса.

Вчастност, конкурентоспособността на услугите в хотелиерското предприятие е съществен въпрос, който предоставя възможност на хотелиерите да идентифицират влияещите върху нея фактори и да реагират навременно посредством конкретни мерки. Трябва да се подчертае, че избраната тема е благодатна за дисертация, поради нейната практическа важност и недостатъчната разработеност. В същото време тя е много комплексна и за разработването ѝ са необходими добра теоретична подготовка, добри аналитични способности и опит в научноизследователската работа.

Стегнато и успешно е формулиран изследователският проблем, който служи като основание за изведената от докторантката **авторова теза**. Известни претенции могат да се изразят за по-прецизно дефиниране на тезата.

Целта на дисертационния труд е конкретен икономически проблем: „...теоретично-методологична обосновка на конкурентоспособността на услугите в хотелиерския бизнес и разработката на механизъм за нейното осигуряване.”

Основните научноизследователски задачи са подредени в логическа последователност и са база за реализиране на **изследователската теза**.

Считам, че **структурата** на дисертацията е логически изградена и е подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на постигането на изследователските задачи и цел.

Обект на изследване са хотелиерските предприятия в Акмолинска област на Р Казахстан.

Предмет на изследване е съвкупността от организационно-икономически проблеми, свързани с формирането и развитието на механизма за осигуряване конкурентоспособността на услугите в хотелиерския бизнес.

В процеса на изследване са използвани различни **научни методи и подходи**: индуктивният, дедуктивният и сравнителният метод, сравнителният анализ, икономико-статистически методи, експертният метод за измерване и оценка, комбиниран метод за оценка и др.

Използваните литературни източници добросъвестно са посочени.

Мога да обобщя, че концептуалната рамка на дисертационното изследване е добра основа за успешното му провеждане.

Съдържанието на проблемите, диференцирани по глави, може да се представи по следния начин:

Глава първа на дисертационното изследване започва с проследяване на теорията за конкуренцията и конкурентоспособността, като за целта докторантката подбира и изучава разнообразни литературни източници. Извършено е дефиниране на понятията “конкуренция” и „конкурентоспособност” въз основа на обзор, критично анализиране, съпоставяне и полемизиране по теоретичното съдържание на изучавания въпрос. По свой начин Г. Абишева аргументирано и ясно структурира

факторите, влияещи върху конкурентоспособността на услугите в хотелиерския бизнес: потребителна стойност, равнище на обслужване, равнище на комфорт и цена. Анализирани са методите за оценка на конкурентоспособността на различните ѝ равнища. Специално внимание заслужава постановката на автора за ролята на туристическия клъстер за осигуряване конкурентоспособността на услугите в хотелиерския бизнес.

Основните акценти във **втора глава** на дисертацията, които определям като стойностни от научна и практическа гледна точка, са:

Първо. Очертаването на тенденциите в развитието на хотелиерския бизнес в Р Казахстан, което се извършва на база 10-годишен период на емпирично изследване (2002-2011 г.).

Второ. Обосноваването на възможностите за развитието на хотелиерския бизнес в Р Казахстан както посредством франчайзинг, така и чрез създаване на собствени хотелски вериги.

Трето. Анализът на икономическия потенциал на пазара на хотелиерски услуги в Акмолинска област, на основата на който функциониращите хотелиерски предприятия се класифицират на три основни сегмента: долен, среден и горен.

Четвърто. Разработеният алгоритъм за оценка на конкурентоспособността на услугите на хотелиерските предприятия.

Глава трета от дисертацията изцяло се доближава до практическите проблеми на хотелиерските предприятия по отношение на конкурентоспособността на предлаганите от тях услуги. Независимо, че изследването е насочено към конкретен сектор от икономиката – хотелиерството, изведеният интегриран модел за оценка на конкурентоспособността би могъл да се използва и във всички други сфери на туризма, след незначително адаптиране. Предложеният модел за осигуряване конкурентоспособността на хотелиерския бизнес в Р Казахстан успешно е апробиран в хотели от Акмолинска област. Въз основа на извършеното проучване се открояват основните направления за повишаване конкурентоспособността на хотелиерските предприятия.

Разглежданите проблеми във всяка глава на дисертационния труд са обобщени в изводи в края на главата, които отразяват и становището на докторантката.

Предложеният илюстративен материал – схеми, графики и таблици е на необходимото равнище и подпомага по-задълбоченото вникване в дискутираната материя.

Използваният от докторантката стил е научно издържан и отговаря на изискванията за разработване на дисертационен труд.

Авторефератът отразява коректно основни моменти от цялостното съдържание на дисертационния труд. Докторантката е реализирала голям брой научни публикации по дисертацията - 20, от които 3 самостоятелни научни статии и 17 самостоятелни научни доклада. Посочените публикации отговарят на изискванията, което е доказателство, че значима част от дисертационния труд е станала обществено достояние.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен на база актуален икономически проблем, който ясно е формулиран и конкретизиран чрез обосноваването в дисертацията цел и задачи. Използваните литературни източници са показател за добрата литературна осведоменост на докторантката по избрания проблем. Според мен, основните приноси моменти на докторския труд са научно-приложни и приложни, а именно:

1. На основата на критичен анализ и обобщения са изведени собствени дефиниции на понятията „конкуренция”, „конкурентоспособност”, „туристически клъстер”.
2. Разработена е методика за количествена оценка на конкурентоспособността на услугите в хотелиерския бизнес, базирана на направен анализ на съществуващи методи за оценка на конкурентоспособността, която е апробирана в няколко хотела в Акмолинска област.

3. Предложен е интегриран модел за осигуряване конкурентоспособността на услугите, според формата на управление в хотелиерския бизнес: с външно управление и независимо (самостоятелно) управление, като са определени особеностите на използването му.
4. Разкрити са основните направления за повишаване конкурентоспособността на хотелиерските предприятия в Република Казахстан, посредством открояване на проблемите и представяне на пакет от рекомендации за разрешаването им. Практическата приложимост и полезност на резултатите от извършеното емпирично икономическо изследване дават основание на докторантката да формулира съответни изводи и препоръки за държавната и частната туристическа политика.

В *обобщение* приносните моменти в докторския труд са свързани с обогатяване на съществуващите знания, приложение на научните постижения в практиката и нейното усъвършенстване.

Считам, че постиженията на докторантката са нейно лично дело, което е декларирано от нея в края на дисертацията. В комплекта от документи, свързани с дисертационното изследване, фигурират 5 официални справки за внедряване на резултатите от дисертационния труд на Гульмира Абишева - в практиката на два от изследваните хотели, а също така и в учебния процес.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

Задълбоченият прочит на дисертационния труд ми дава основание да отправя някои критични бележки и въпроси, които не намаляват неговото качество:

1. Необходимо е по-ясно открояване на актуалността на темата и прецизиране на изследователската теза.

2. В първа глава от дисертационния труд и в част от втора глава се наблюдава излишна описателност по отношение на конкуренцията, конкурентоспособността, клъстерите, като се откриват и някои повторения на отделни пасажи.
3. Разработката би спечелила, ако по-ясно и систематизирано са открити силните и слабите страни на двата модела за осигуряване конкурентоспособността на хотелиерското предприятие – независимо и под външно управление.
4. Защо докторантката счита, че развитието на хотелиерския бизнес в Р Казахстан посредством франчайзинг е правилна и актуална насока?
5. Какъв е ефектът от реализирания проект по отношение конкурентоспособността на хотелиерските предприятия в Република Казахстан?

V. Обобщено заключение и становище

Рецензията на дисертационен труд на тема “Осигуряване конкурентоспособността на услугите в хотелиерския бизнес (по материали от Акмолинска област)” представлява добросъвестно осъществено, мащабно научно-приложно изследване в област със значима актуалност в съвременните условия. Направените предложения са аргументирани и допринасят за подобряване на практиката.

Становището ми, като член на Научното жури е, че представеният дисертационен труд отговаря на приетите в научната практика изисквания, поради което с убеденост предлагам на почитаемото Научно жури да вземе **положително** решение за присъждане на образователната и научна степен “доктор” по икономика на докторант **Гульмира Олжабековна Абишева**.

24.06.2013 г.

гр. Свищов

Рецензент: .....

(проф. д-р М. Божинова)